

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeği: Bir Ölçek Geliştirme Çalışması*

Perception Scale Towards the Status of the Teaching Profession: A Scale Development Study

Aida MEİRKULOVA¹, Yücel GELİŞLİ²

¹Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Doktora
Öğrencisi. a.b.meirkulova@gmail.com

²Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı.
ygelisli@gmail.com

Makalenin Geliş Tarihi: 29.03.2021

Yayına Kabul Tarihi: 22.04.2021

ÖZ

Bu çalışmanın amacı, öğretmen ve aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin statüsünü nasıl algıladığını belirlemeye yönelik Likert tipli bir ölçek geliştirmektir. Araştırma tarama modelinde betimsel bir özellik göstermektedir. Araştırmanın örneklemini Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) için 319 katılımcı, Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) 960 katılımcı oluşturmuştur. Araştırmada ölçeğin kapsam geçerliği (KGO) için uzman görüşüne başvurulmuş, ikinci aşamada ölçeğin yapı geçerliği için Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) ve ölçeğin faktör yapısını doğrulamak için Doğrulamalı Faktör Analizi (DFA) uygulanmıştır. AFA sonucunda toplam varyansın % 39,298'ini açıklayan, 25 madden oluşan ve 3 faktörden oluşan bir yapı elde edilmiştir. Ortaya çıkan faktörler; «Öğretmen ve Öğretmenlik Mesleğinin Değeri» (ÖÖMD), «Öğretmenlik Mesleğine Verilen Önem (ÖMVÖ)», «Öğretmenlik Mesleğini Etkileyen Hususlar» (ÖMEH) olarak adlandırılmıştır. Ölçeğin genel Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı .855 olarak hesaplanmıştır. Ayrıca ölçeğin güvenilirliği için bağımsız gruplar t-testi sonucunda, alt-üst %27'lik gruplar arasında madde ve faktörlerin ayırt edici olduğu; madde toplam ve madde kalan korelasyon değerlerinin anlamlı olduğu saptanmıştır. Faktörler arasındaki korelasyon katsayısı, ölçeğin tümü için anlamlı bulunmuştur. AFA ile elde edilen üç faktörlü yapı, DFA ile test edilmiştir. Uyum indeksine göre önerilen üç faktörlü yapı doğrulanmıştır. Gerçekleştirilen analizlere göre ölçeğin gerekli psikometrik özelliklere sahip olduğu gözlenmiştir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmenlik mesleği, Öğretmenlik mesleğinin statüsü, Algı ölçeği.

***Alıntılama:** Meirkulova, A. ve Gelişli, Y. (2021). Öğretmenlik mesleğinin statüsüne yönelik algı ölçeği: bir ölçek geliştirme çalışması. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41(2), 1145-1172.

ABSTRACT

The aim of this study is to develop a Likert type scale to determine how teachers and prospective teachers perceive the status of the teaching profession. The research is a descriptive scale development study. The sample of the study consisted of 319 participants for Exploratory Factor Analysis (EFA) and 960 participants for Confirmatory Factor Analysis (CFA). In the study, expert opinion was consulted for the content validity (CVR) of the scale, and in the second stage, Exploratory Factor Analysis (EFA) was applied for the construct validity of the scale and thereafter Confirmatory Factor Analysis (CFA) to verify the factor structure of the scale. As a result of EFA, a structure consisting of 25 items and 3 factors was obtained, which explains 39.298% of the total variance. The overall Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as .776. In addition, as a result of the independent groups t-test for the reliability of the scale, it was found that the items and factors are distinctive between the upper and lower 27% groups; item total and item remaining correlation values were found significant. The correlation coefficient between the factors, the whole scale was found significant. The three-factor structure obtained with EFA was tested with CFA. The three-factor structure proposed according to the fit index was confirmed. According to the analyzes performed, the validity and reliability of the scale was provided.

Keywords: Teaching profession, The status of the teaching profession, Perception scale.

GİRİŞ

Bir ülkenin eğitiminin niteliği ve kalitesi büyük ölçüde öğretmenlerin niteliği ile doğrudan ilişkilidir. Bu açıdan eğitim sistemi içinde görevini yapmakta olan ve yapacak olan öğretmenlerin durumu ve statüsü önem taşıyan konulardandır. Günümüzde öğretmenlik, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olarak kabul edilmektedir. Statü ve saygınlığı, ülke ve kültüre göre değişmekle birlikte öğretmenlik, doğrudan insanla ilgili bir meslek olması yönüyle, öteden beri sadece bir kazanç kapısı olarak değil, aynı zamanda kutsal bir meslek olarak görülmüştür (Celep, 2004, s.25). Öğretmenlerin, bir toplumun kaderini ve eğitimin niteliğini etkileyebilecek yerde durmaları, onların bir meslek elamanı olarak incelenmesini ve meslek olarak öğretmenliğin statü ve saygınlığı ne düzeyde olduğunun araştırılmasına gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın başlangıç noktası olarak, meslek, statü, mesleki statü, öğretmenlik mesleğinin statüsü kavramların açıklanması, hem kavramsal yapının oluşmasına, hem de bir meslek olarak öğretmenliğin daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına yardımcı olmuştur.

Mesleki Statü

Tanım olarak Türk Dili Kurumu [TDK] sözlüğünde, belli bir eğitim ile kazanılan, sistemli bilgi ve becerilere dayalı, insanlara yararlı mal üretmek, hizmet vermek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, kuralları belirlenmiş iş ya da uğraş anlamında kullanılmaktadır (TDK, 2019). Ataüinal (2000), mesleği, bireyin bilgi ve becerisiyle yaşamını kazanabileceği, toplumda sorumluluk üstlendiği yaşamsal bir etkinlik olgusu olarak ifade etmektedir. Bir mesleğin kaynağı toplumun sosyal, kültürel, siyasal, ekonomik ve teknolojik yapısının gerektirdiği iş bölümüdür. Toplumsal gelişmeler meslekleri çeşitlendirmektedir. Bazı meslekler formal bir eğitim gerektirir (Ataüinal, 2000, s.66). Meslek insanlara yararlı mal ya da hizmet üretmek ve karşılığında para kazanmak için yapılan, belli bir eğitimle kazanılan sistemli bilgi ve becerilere dayalı, kuralları toplumca belirlenmiş etkinlikler bütünüdür (Kuzgun, 2003). Çeliköz'ün (2004, s.335) belirttiği üzere, 'meslekler toplumsal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gereksinimler nedeniyle ve bir iş bölümü sonucu ortaya çıkar. Çoğunlukla gelişmemiş toplumlarda görenekler yoluyla ebeveynden çocuğuna geçmekte, az gelişmiş toplumlarda usta çırak ilişkisiyle öğrenilmekte, gelişmiş toplumlarda ise belirli diploma gerektiren profesyonel bir uğraş niteliği almaktadır'. Taşpınar (2014) ise, meslek kavramını bir bireyin yaşadığı toplumda geçimini sağlamak için yaptığı sürekli, düzenli ve kurallara bağlı bir iş, sürekli bir uğraş olarak tanımlamıştır. Her mesleğin toplumsal ihtiyaçları karşılama durumları, o mesleğe ilişkin olarak toplumda kanaatler ve tutumlar oluşmasına etki etmektedir. Bu durum o mesleğe yönelik olarak toplumsal derecelendirmelerin oluşmasına etki etmektedir. Bu bağlamda her meslekle ilgili olarak toplumsal statüler oluşmaktadır.

Statü kelime olarak makam, mevki, konum, pozisyon anlamına gelmektedir (Giddens, 2013). Bireyin ya da grubun toplumdaki yerini, konumunu, mevkiini belirtmek için kullanılan bir kavramdır. Günlük dildeki kullanımda statü kavramı, Latince 'standing' (mertebe) sözcüğünden gelmektedir ve basit anlamda kişinin toplumdaki konumuna işaret etmektedir (Turner, 1988). TDK (2019)'nun sözlüğünde ise, bir kimsenin, bir kurum veya bir toplum içindeki durumu ya da kadro bakımından bağlı olduğu durum,

pozisyon olarak tanımlanmıştır (TDK, 2019). Hargreaves (2009), New Shorter Oxford English Dictionary sözlüğüne atıf yaparak, statüyü toplumdaki konum veya yer alma; rütbe, meslek ya da bağıl önem olarak tanımlamıştır. Holey (2001) ise, statüyü sosyal durum için genel bir terim olarak ifade etmektedir. Ceylan (2011, s.93) da statüyü bir anlamda toplumun kendi üyelerini konumlandırması, onlara bir anlam ve değer yüklemesi olarak tanımlamıştır.

Statü ile ilgili alinyazında yer alan kaynaklar incelendiğinde (Linton, 1936; Turner, 1988; Tezcan, 1992; Ceylan, 2011), oluşumu açısından iki tür statü olduğu ifade edilmektedir. Birincisi, verilen statü (verilmiş statü); diğeri ise kazanılan statüdür (kazanılmış statü). Tezcan (1992)'a göre, verilen statü, bireyin hiçbir eylem ve etkisi bulunmadan, toplumun kendi kabul ettiği ölçütlere dayalı olarak bireye belirli bir statü tanınmasıdır. Bu durumda bireyin yetenekleri ya da becerileri hesaba katılmamaktadır. Örneğin, erkek ya da kadın olarak doğmak, verilen bir statüdür. Kazanılan statü ise, bireyin kendi çabaları, başarıları ve yeteneklerine dayalı olarak kendisinin elde ettiği konumdur. Tezcan (1992), bireyin o konumu elde etmek için, şu ya da bu biçimde bir mücadeleden geçmesi gerektiğini söylemiştir. Ona göre bu tür konumlar, diğerleri ile yarışan ve başarılı olan kimseler için açık bırakılmıştır. Örneğin, öğretmen olmak, okulda rehberlik uzmanı olmak, kazanılmış bir statüdür.

Fichter (2015), her bireyin içinde bulunduğu ya da mensubu olduğu gruplara göre bir statüye sahip olduğunu ifade etmiştir. Çapcıoğlu (2013) ise kültürlerde var olan kodlara göre bazı sosyal konumlara verilen değerlerin diğerlerinden üstün olduğunu belirtmiş ve statünün, ekonomik değerlerin önde geldiği toplumlarda kişinin büyük ölçüde yüksek kazanç getiren bir mesleğe sahip olup olmaması ile değerlendireceğini ifade etmiştir. Toplumlar arasında meslekler arasında mesleklere verilen değerler arasındaki farklara dayalı olarak statü farklılıklarının ortaya çıktığını ve günümüzde bu tür statü farklarının genellikle tüketim normlarına bağlı olarak yaşanmakta ve yaşam tarzları ile kültürel farklılıkta atfedilen değerlere göre çeşitlendiğini öne sürmektedir (Ulutaş, 2017, s.13).

Ceylan (2011), geleneksel toplumlara kıyasla modern toplumlarda verilmiş statülerin bireylere etkisinin daha az olduğu, modern toplumlarda bireyselliğin ön plana çıkması,

yeni mesleklerin ve uzmanlık alanlarının oluşmasının verilmiş statülerin toplumsal sistemdeki rolünü zayıflattığını öne sürmektedir. Böylece günümüz dünyasında meslek, bireyin toplumda işgal ettiği konumun önemli bir belirleyicisi olarak karşımıza çıkmaktadır. Diğer bir ifadeyle kazanılmış statülerin toplumsal sistemdeki rolü güçlenmiştir. Çapçioğlu (2013) da benzer olarak statü ölçütlerinden birinin meslek olduğunu öne sürmüş ve toplumsal yapı içinde kimi meslekler daha yüksek statüye sahipken diğerleri daha az prestijli görüldüğünü belirtmiştir.

Öğretmenlik Mesleğinin Statüsü

Tüm dünyada olduğu gibi Türk toplumunda da öğretmenlik mesleğinin yeri oldukça önemlidir. Atatürk “Dünyanın her tarafında öğretmenler, insan topluluğunun en fedakâr ve muhterem unsurlarıdır” sözleri ile öğretmenlerin toplumdaki yerini Türk milleti için ne kadar önemli olduğunu vurgulamıştır (Atatürk Araştırma Merkezi, 2006). Kazak pedagoğu, öğretmen İbray Altınşarın de öğretmenin Kazak toplumundaki yerini belirtmek amacıyla öğretmenlerin herkesten üstün olduğunu, çünkü öğretmenlerin okulun kalbi olduğunu ifade etmiştir (Abiev, 2006).

Öğretmenlik mesleğinin önemi ve gerektirdiği sorumluluk anlayışından dolayı, herhangi bir toplumda onlara gereken saygınlık, ödüllendirme ve yüksek statünün sağlanması beklenebilir. Ancak buna karşın birçok araştırma (Hoyle, 2001; Gül, 2004; Hargreaves, 2007; Ünsal, 2018), öğretmenlik mesleğinin statüsünün düşük olduğunu göstermektedir. Çelikten, Şanal ve Yeni (2005)’e göre, öğretmenlik, öğretmen niteliğini taşımayan kişilerin bu göreve atanması; öğretmenlik, kolay elde edilebilen, herkesin yapabileceği bir meslek konumuna getirilmesi; elinde üniversite diploması olup da kendi alanında iş bulamayan adayların çoğalması; kuşkusuz, öğretmenlik mesleğinin statü ve saygınlığını azaltmıştır. Gönülaçar (2016) da, Türkiye’de öğretmenlerin her zaman asgari yaşama düzeyinin altında maaş aldıklarını, pek az gencin mesleğe isteyerek girdiğini ve yetenekli öğretmenlerin ilk fırsatta meslekten ayrıldığını, bu durumun öğretmenlik mesleğinin statüsünü önemli ölçüde etkilediğini ifade etmiştir.

Öğretim mesleğini icra eden öğretmenin de toplumda belirli bir statüsü vardır. Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Kurumu (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) [UNESCO] ve Uluslararası Çalışma Örgütü (International Labour Organization) [ILO] (2008), öğretmenlere ilişkin kullanılan statü terimini, hem görevlerinin önemine ve görevlerini yerine getirme konusundaki yeterliliklerine verilen değer derecesine göre öğretmenlere toplumda verilen konum ya da itibarı, hem de çalışma koşullarını, ücreti ve diğer diğer meslek alanlarına kıyasla öğretmenlere tanınan maddi hakları kapsamaktadır (ILO/UNESCO, 1966).

Öğretmenin statüsünün değerlendirilmesi toplumlara göre farklılık göstermekle birlikte, daha önce de bahsi geçtiği üzere, eskiden öğretmenler genellikle tüm toplumlarda yüksek bir saygınlığa sahipti. Ancak son yüzyıllarda öğretmenler aşağıda belirtilen çeşitli etkenler nedeniyle düşük statü değerlendirmesine tabi tutulmuşlardır (Tezcan,1992). Tezcan (1992, s.297), öğretmenin statüsünü etkileyen faktörleri “cinsiyet, öğrencilerin konumu ve yaşı, genel ücret düşüklüğü, öğretmenlerin öğrenim derecesi, okutulan konu, öğretmenin toplumsal kökeni, kıdem ve yaş ve bağlılık” olarak sıralamıştır. Göker ve Gündüz de öğretmenlik mesleğinin toplumsal statüsünü belirleyen bazı ölçütler var oluşunu ifade etmişlerdir. Bir toplumda öğretmenlerin saygınlık statüsü, öğretmenlerin kazançlarının diğer meslekler ile karşılaştırılması, ebeveynlerin çocuklarının öğretmen olmalarını isteme düzeyleri, öğrencilerin ve ebeveynlerin öğretmenlere duydukları saygı, toplumun eğitim sistemlerine güvenme derecesi gibi değişkenler ile belirlenmektedir (Göker ve Gündüz, 2013, s.177). Öğretmenlik mesleği ve öğretmenliğin statüsünü inceleyen Ünsal (2018), öğretmenliğin statüsünün; öğretmenin sosyo-kültürel ve ekonomik koşulları, iş güvenliği, maaş ve çalışma koşulları, mesleki gelişim olanakları, mesleki özerklikleri ve aldıkları eğitimin kalitesi ile ilişkili olduğunu belirtmektedir (Ünsal, 2018, s.112).

Bütün toplumların geleceği, onları yetiştiren öğretmenlerin ellerindedir. Bir toplumun gelecekte ne seviyeye ulaşabileceği sorusunun yanıtı bugünün öğretmenlerine verilen konum ile ilişkilidir. Bu bağlamda, öğretmenlerin toplumsal statülerinin ne düzeyde

olduğunun belirlenmesi oldukça önemlidir. Bu araştırmada öğretmenli mesleğinin statüsüne yönelik algı ölçeğinin geliştirilmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli, çalışma grubu, ölçek geliştirme basamakları ve istatistiksel analiz bilgileri yer almaktadır.

Araştırma Modeli

Bu araştırmada öğretmenli mesleğinin statüsüne yönelik algı ölçeğinin geliştirilmesi amacıyla betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Betimsel tarama modeli, bir gruba ait özelliği var olduğu biçimiyle betimlemeyi amaçlayan modeldir (Karasar, 2007).

Araştırma Grubu

Araştırmayı gerçekleştirmek hazırlanan ölçme aracı, Ankara ilinin farklı ilçelerindeki okullarında görev yapan öğretmenler ve aday öğretmen olarak Ankara'daki devlet üniversitelerin eğitim fakültesinde eğitim gören öğrencilere e-posta aracılığıyla gönderilmiştir.

Ölçek geliştirme aşamalarından faktör analizinde örneklem büyüklüğü için madde sayısının 5 veya 10 katı yeterli olduğu ileri sürülmektedir (Seçer, 2015). Ölçek geliştirme sürecinde örneklem büyüklüğü belirlenirken madde sayısının 5 katı alınmıştır. Açımlayıcı faktör analizi çalışması için 319, doğrulayıcı faktör analizi için 960 öğretmen ve aday öğretmen sayısına ulaşılmıştır.

Ölçek Geliştirme Basamakları

Araştırmalarda ölçek kullanma ile ilgili literatür incelendiğinde araştırmacıların araştırmaları kapsamında ya var olan ölçekleri kullandıkları yada kendileri ölçek geliştirdikleri görülmektedir. Her iki durumda da öncelikle ölçülen değişkenin yapısı ve bu değişken ile ilişkili yapıların tanımlanması gerekmektedir (Cohen ve Sverdlık, 2010). Alan uzmanlarına göre hem ölçek geliştirme hem de uyarılmanın birtakım kuralları ve izlenecek aşamaları vardır (Erkuş, 2012; DeVellis, 2017). DeVellis (2017)'in

önermiş olduğu ölçek geliştirme aşamaları dikkate alınarak, aşağıdaki aşamalar takip edilmiştir.

- a) Ölçülecek Kavramın/Yapının Özelliklerinin Belirlenmesi.
- b) Madde Havuzunun Oluşturulması.
- c) Madde Havuzunun Uzman Görüşüne Sunulması.
- d) Deneme Ölçme Aracının Hazırlanması
- e) Pilot Uygulama.
- f) Pilot Uygulama Sonrası Madde Analizleri.
- g) Esas Uygulama İçin Maddelerin ve Ölçeğin Hazırlanması.
- h) Büyük Örneklem Grubuna Esas Uygulama.
- i) Madde Analizleri.
- j) Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA).
- k) Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA).

Bu aşamalardan hareketle araştırmacının ölçek geliştirme çalışmasının ilk etabında ölçmek istenen öğretmenlik mesleğinin statüsü ile ilgili alanyazın taranmış ve kuramsal yapısı detaylı olarak ortaya konulmuştur. Literatür kaynakları temelinde söz konusu öğretmenlik mesleğinin statüsü kavramı ve onun özellikleri belirlenmiştir. Bu çalışmalar sonucunda ölçülecek olan öğretmenlik mesleğinin statüsünün kavramsal çerçevesi oluşturulmuştur.

Sonraki aşamada kavramsal çerçeveye temelinde ölçeğin aday madde havuzu oluşturulmuştur. DeVellis (2017)'e göre bu aşamada hazırlanacak olan maddelerin araştırılan kavramı ve onun özelliklerinin yansıtması önemlidir. Bu nedenle ölçek için oluşturulan her madde ölçülmek istenilen değişkenin ve ilişkili değişkenlerin kuramsal yapısına uygun olması göz önüne alınmıştır. Aday madde havuzu oluşturulurken aynı zamanda konu ile ilgili yapılan geçmişteki araştırmalar da dikkate alınmıştır. Ayrıca daha önce geliştirilmiş olan ölçeklerin maddeleri de incelenmiştir. Oluşturulan her bir madde öğretmenin kendi mesleğinin statüsüne ilişkin algılarını belirlemeye yönelik olarak hazırlanmıştır. Ölçek maddeleri birbiriyle ilişkili, olumlu ve olumsuz ifadelerden oluşturulmuştur. İncelenen kavram ve onun özelliği çok geniş ve kapsamlı olduğu için

madde havuzunda madde sayısının fazla olması hedeflenmiş ve ölçeğin aday madde sayısı 75 madde olmuştur. Aday madde havuzu oluşturulduktan sonra maddeler biçimsel ve dil bilgisi açısından kontrol edilmesi amacıyla 3 kişiden oluşan ön uzman görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan elde edilen görüşler değerlendirilmiş ve verilen öneriler dikkate alınarak ölçeğin son aday madde havuzu formu oluşturulmuştur.

Ölçeğin kapsam geçerliliğine kanıt bulmak amacıyla oluşturulan 75 maddelik aday ölçek formu, uzman görüşleri almak üzere eğitim bilimleri alanında uzman 13 kişinin görüşüne sunulmuştur. Uzmanlardan, sunulan 75 aday maddeyi gözden geçirirken maddelerin ölçülmek istenen öğretmenlik mesleğinin statüsünü ölçüp ölçmediğine, maddelerin bilimsel yönden doğru olup olmadığına, dil bilgisi ve yazım hatalarının varlığına, uygulanacak olan hedef kitlenin durumuna uygun olup olmadığını değerlendirmeleri istenmiştir. Hazırlanan uzman görüşü formunda ölçek maddelerin değerlendirilmesi için Lawshe tekniği kullanılmıştır. Ayre ve Scally (2014), uzmanların görüşlerinden güvenilir sonuçlar elde etmek adına literatürde farklı yöntemler geliştirildiğini ve onların arasında en çok bilineni ve kullanılanı Lawshe tekniği olduğunu vurgulamaktadır. Lawshe tekniğinde oluşturulan uzman görüşü formunda ölçeğin amacı belirtilip ve o amacın her madde için uygunluk derecesi “Madde hedefe uygun”, “Madde hedefe uygun değil” ve “Madde düzeltilmeli” seçenekleri halinde yer almıştır. Uzmanlardan maddeleri bu seçeneklere göre değerlendirmeleri ve maddeler düzeltilmesi gerekirse önerilerinin belirtilmesi talep edilmiş. Başvurulan 13 uzman her maddeyi sunulan seçeneklerin birine göre değerlendirmiş ve düzeltilmesi uygun gören madde için kendi önerilerini sunmuşlardır.

Bu süreçte uzmanları vermiş olduğu görüşler doğrultusunda maddelerin kapsam geçerliği Veneziano ve Hooper (1997; akt. Yurdağül, 2005) tarafında geliştirilen Kapsam Geçerlik Oranı (KGO) ile belirlenmiştir. Her madde için KGO oranını hesaplama maddelerin ölçek için geçerli olup ya da çıkarılması gereğine kararı alınma açısından önemlidir. Kapsam Geçerlilik Oranı (KGO) = $N_u / (N/2) - 1$ formülüyle hesaplanmıştır. Formülde yer alan N_u (maddeyi uygun görenler), N (maddeye cevap verenleri) ifade etmektedir. Kapsam Geçerlilik Ölçütü (KGO) değerine

göre uzman sayısı 13 olduğu durumda KGO'ların minimum değeri 0.538'dir. Böylece toplamda 13 uzmanın görüşler üzerinden hesaplama yapılarak her maddenin KGO değeri elde edilmiştir. Ayrıca KGO değeri özellikle 0 (sıfır) veya negatif (sıfırdan küçük) değere sahip maddeler ölçekten doğrudan çıkarılmıştır. Bu çalışmada 13 uzman 75 maddeyi değerlendirmiş ve toplam maddenin kapsam geçerlik indeksi hesaplanmıştır. Hesaplanan Kapsam geçerlik oranı (KGO) uzman sayısına göre minimum değer 0.538 ile karşılaştırılmış ve bu minimum değerden büyük olan maddeler kabul edilmiştir. Aday ölçekte yer alan maddelerin toplamına ilişkin Ölçek Kapsam Geçerlik İndeksi 0,82 olarak hesaplanmıştır. Buna göre elde edilen değerlerden KGİ (0,82) > KGO (0,538) olduğundan hazırlanan ölçekte kalan 50 maddelere ait kapsam geçerliliği anlamlı düzeyde sonucuna varılmıştır. Ölçeğin kapsam geçerlik analizleri sonrasında kalan 50 maddenin son hali araştırmacılar tarafından tekrar gözden geçirilerek görüşleri doğrultusunda düzeltilmiş ve nihayetinde kapsam geçerliliğine sahip bir ölçek elde edilmiştir.

Ölçek geliştirme sürecinin sonraki aşaması deneme ölçme aracının hazırlanmasıdır. DeVellis (2017), bu aşamayı ölçme biçiminin belirlenmesi ve ölçme aracının hazırlanmasında önemli bir adım olarak belirlemiş ve ölçek için çoğunlukla Thustone, Guttman ve Likert ölçeklemeden birini tercih edildiğini söylemiştir. Bu araştırma için araştırmacılar tarafından sıklıkla kullanılan 5 seçenekli Likert tipi ölçek tercih edilmiştir. "Kararsızım" seçeneği, cevaplayıcıların ilgili ifadeye karşı olumlu ya da olumsuz bir tercih durumunda bırakılması amacıyla tercih edilmemiştir. Likert tipi ölçek geliştirmede önemli bir nokta maddelerin puanlamasıdır. Ölçekte sunulan seçenekler aynı zamanda katılım derecesini belirttikleri için, en olumludan en olumsuz ifadelerin puanlaması, toplam puanlardaki artış ya da azalışa karşılık gelmektedir (Erkuş, 2012). Araştırmacı tarafından geliştirilen ölçeğin maddelerine yönelik seçenekler ve onların puanlandırılmasını aşağıdaki Tablo1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Maddelere Katılıma Derecesi Ve Onların Puanlandırılması

Katılma Derecesi	Olumlu ifade	Olumsuz ifade
Tamamen Katılıyorum	5	1
Katılıyorum	4	2
Kısmen Katılıyorum	3	3
Katılmıyorum	2	4
Kesinlikle Katılmıyorum	1	5

Deneme ölçme aracının hazırlanması sürecinin sonucunda elde edilen ve araştırmanın örneklemine giren öğretmen ve aday öğretmenlerin öğretmenlik statüsüne ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla geliştirilen ölçeğin adı “Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeği” olarak belirlenmiş ve pilot uygulama için hazırlanmıştır.

Etik Kurallara Uygunluk

Veri toplamak için geliştirilen ölçme aracının uygulanabilmesi için, öncelikle gerekli etik kurul onayı ve uygulama izni için Gazi Üniversitesi Etik Komisyonuna müracaat edilmiştir. Etik Komisyonun yaptığı inceleme sonucunda, başvuru olan ölçme araçlarının okul ve üniversitelerde uygulanması için uygun görülmüş ve Gazi Üniversitesi Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubundan 27.04.2020 tarihli E.51135 sayılı (Ek 1.) ve Ankara Milli Eğitim Müdürlüğünden 06.03.2020 tarihli E.11002 sayılı etik izni alınmıştır. Etik onayı alınan ölçme aracının uygulanabilmesi için Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne ve Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü başvuru yapılmıştır. Ölçek uygulama sürecinin küresel salgın dönemine denk gelme ve okulların kapalı olma sebebi ile ölçme aracı elektronik ortamda düzenlenmiştir. Hazırlanan ölçme aracı, Ankara ilinin farklı ilçelerindeki okullarında ve Nur-Sultan ilinin farklı okullarında görev yapan öğretmenlere; Öğretmen adayı olarak Ankara'daki Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören öğrencilere e-posta aracılığıyla gönderilmiş ve uygulanmıştır.

Veri Analizi

Ölçek verilerinin analizi SPSS 22 programı aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden toplam 319 kişiden gelen yanıtlar doğrultusunda ölçeğin geçerlik

ve güvenirlik çalışmaları yapılmıştır. Ölçeğin geçerlilik ve güvenirliğini belirlemek için Kayser-Meyer-Olkin (KMO) test, Bartlett Sphericity test, varimax dik döndürme (rotation), Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı gibi teknikler kullanılarak Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) yapılmıştır. Aynı zamanda ölçekte yer alan maddeler arasındaki korelasyon ve maddelerin ayrıt etmede ne derece yeterli olduğu ölçek puanlarına göre üst %27'lik ile alt %27'lik grubun madde puanları arasındaki fark anlamlığı için t testi kullanarak incelenmiştir.

AFA ile ortaya konan yapının esas uygulamada toplanan veri ile doğrulanıp doğrulanmadığının ve bu amacıyla toplanan veri ile uyumlu olup olmadığının incelenmesinde Doğrulayıcı Faktör Analizinden (DFA) faydalanılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizinin, yapı geçerliliğinin incelenmesinde önemli bir araç olduğu ifade edilmektedir (Brown, 2015, s.2). Esas uygulamaya katılmayı kabul eden toplam 960 kişiden gelen yanıtlar doğrultusunda ölçeğin DFA yapılmıştır. AMOS 24 programı kullanılarak yapılan DFA ile elde edilen uyum iyiliği indeksleri ve faktör yükleri incelenmiştir. Bunlardan ilki Kay-kare istatistiğidir. Fakat Kay-kare testinin örneklem büyüklüğünden etkilenmesinden dolayı model veri uyumuna karar vermek için değerin kendisi değil, χ^2/sd oranı kullanılmıştır. Beşin altında olan χ^2/sd oranı iyi uyuma işaret etmektedir. Uyumun iyiliğinin değerlendirilmesi için bu çalışma kapsamında ele alınan diğer indeksler Yaklaşık Hataların Ortalama Karekökü (RMSEA), Karşılaştırmalı Uyum İndeksi (CFI), Tucker Lewis İndeksi (TLI) ve Uyum İyiliği İndeksi (GFI)'dir. RMSEA değeri 0,08 veya altında, CFI, TLI ve GFI ise 0,90 üzeri ve 1'e yakın olduğu durumda model uyumunun iyi olduğu şeklinde yorumlanabilir (Hu ve Bentler, 1999; Tabachnick ve Fidell, 2013, s.720-722). Maddenin faktör ile olan ilişkisinin incelenmesinde de faktör yük değerleri ele alınmıştır. Faktör yük değeri, 0,32 ve üzerinde olduğunda maddenin değerlendirilmeye alınması önerilmektedir (Tabachnick ve Fidell, 2013, s.654).

BULGULAR

Açımlayıcı Faktör Analizi (AFA)

Ölçeğin yapı geçerliğini ortaya koymak ve maddelerin faktör yüklerinin belirleyerek boyutlandırmak amacıyla faktör analiz yapılmıştır. Faktör analizine başlamadan önce verilerin faktör analizine uygunluğunu saptamak için Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı ve Bartlett testi hesaplanmıştır. Yapılan analiz sonucunda Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) değeri 0,864 olarak belirlenmiştir. Bartlett testi sonucu ise 6903,136 ($p < 0.01$) olarak tespit edilmiştir. Bu sonuç maddeler arasında korelasyon ilişkileri bulunduğu, dolayısıyla verilerin normal dağılımdan geldiği söylenebilir. Her iki bulguya göre verilerin faktör analizi için uygun olduğu sonucuna varılmıştır. Bu tespit ardından ölçeğin faktör yapısını belirlemek amacıyla denemelik ölçeğe varimax rotasyon yöntemi kullanılarak temel bileşenler analizi yapılmıştır. Varimax rotasyon yöntemi kullanarak yapılan bileşenler faktör analizi işlemi sonucunda 3 faktör elde edilmiştir. Bu faktörlerden sırasıyla birinci faktörün özdeğeri 5,577 ve açıklanan toplam varyansa %15,491 düzeyinde katkı sağlamakta, ikinci faktörün özdeğeri 4,850 ve açıklanan toplam varyansa %13,471 düzeyinde katkı sağlamakta ve üçüncü faktörün özdeğeri 3,721 ve açıklanan toplam varyansa %10,336 düzeyinde katkı sağlamaktadır. Bu üç faktörün toplam varyansın % 39,298'ini açıkladığı gözlenmiştir. Faktör analizinde son aşama faktörlerin doğru şekilde adlandırma işleminin yapılmasıdır. Faktörü adlandırma işlemi yapılırken ilgili faktör altında toplanan maddelerin içeriği ortak anlama yönelik olması ve vurguladıkları ortak boyut olması dikkate alınmıştır. Buna göre üç faktöre ait maddeler, her maddenin değer yükü ve her bir faktöre uygun isim Tablo 2'de verilmiştir.

Tablo 2. Üç faktöre Ait Maddeler ve Her Bir Maddenin İçin Değer Yüğü ve Faktörlerin Adlandırılma Tablosu

Madde No	Maddeler	Maddelerin faktör yük değerleri
FAKTÖR 1: Öğretmenin ve Öğretmenlik mesleğinin değeri		
Algı9	Öğretmenlik diğer mesleklere göre daha saygındır.	.407
Algı13	Öğretmenlik mesleği maddi değerle ölçülemez.	.434
Algı15	Öğretmenler olmadan toplumun gelişmesi mümkün değildir.	.465
Algı16	Öğretmenler kültür düzeyi yüksek insanlardır.	.657
Algı17	Öğretmenler topluma örnek insanlardır.	.760
Algı18	Öğretmenler toplumsal sorunlara duyarlıdır.	.754
Algı19	Öğretmen öğrencilerin yaşamlarını olumlu bir şekilde etkiler.	.730
Algı30	Öğretmenlik bana uygun bir meslektir.	.632
Algı31	Öğretmenliği severek yapıyorum.	.599
Algı35	Öğretmenler güvenilir insanlar değildir.	.613
Algı36	Öğretmenlik istihdam kolaylığından dolayı seçilir.	.409
Algı37	Öğretmenlik mesleği “başka hiçbir şey olamazsam öğretmen olurum” anlayışı ile seçilen bir meslektir.	.445
Algı48	Öğretmenlik mesleği manevi doyum sağlar.	.606
FAKTÖR 2: Öğretmenlik mesleğine verilen önem		
Algı1	Öğretmenlik mesleği toplumda sevilen bir meslektir.	.544

Algı2	Toplumumuz öğretmene değer verir.	.676
Algı3	Devlet öğretmenlik mesleğine önem verir.	.636
Algı5	Öğretmen toplumda "saygın bir kişi" olarak kabul edilir.	.686
Algı6	Toplumun öğretmenlik mesleğine yönelik düşünceleri olumludur.	.676
Algı7	Öğretmenlik toplumda tercih edilen bir meslektir.	.519
Algı20	Öğretmenliğin sosyal hakları (dinlenme tesisleri, öğretmen evleri, lokaller, toplu taşıma vb.) iyi düzeydedir.	.457
Algı23	Öğretmenlik mesleğinin iş yükü çok fazladır.	.421
Algı24	Öğretmenlik mesleğinin mevcut çalışma koşulları toplumsal statüsünün düşmesinde etkilidir.	.427
Algı25	Öğretmenlik mesleği daha yüksek maaşı hak eder.	.493
Algı26	Öğretmenlik mesleğinin maaşı düşüktür.	.522
Algı29	Çocuğumun öğretmen olmasını isterim.	.560
Algı33	Öğretmenlerin mesleki odalarının olmaması mesleki statüyü olumsuz etkilemektedir.	.354
Algı47	Öğretmenlik mesleğinin yasal temelleri mesleği koruyucu niteliktedir.	.466
FAKTÖR 3: Öğretmenlik mesleğini etkileyen hususlar		
Algı 8	Kişisel özellikler öğretmenliğin statüsünü etkiler.	.512
Algı11	Öğretmenliğin statüsünü mesleki bilgi ve beceriler etkiler.	.533
Algı12	Öğretmenlik uzmanlık	.574

	gerektiren bir meslektir.	
Algı40	Öğretmenlerin nakil ve atamaları sistemli değildir.	.440
Algı41	İyi yetişmeyen öğretmenler mesleğin saygınlığını düşürmektedir.	.724
Algı42	Öğretmenlerin mesleki tutumlarındaki olumsuzluklar öğretmenliğin saygınlığını düşürmektedir.	.707
Algı43	Öğretmenlik atamalarındaki olumsuzluklar mesleğin saygınlığını düşürmektedir.	.698
Algı44	Başka mesleklerden yapılan öğretmen atamaları öğretmenliğin saygınlığını düşürmektedir.	.535
Algı45	Üniversite giriş sınavlarında başarısı üst sınırlarda olan öğrencilerin öğretmenliği tercih etmesi sağlanmalıdır.	.378

Tablo 2’de görüldüğü gibi birinci faktör altında toplanan 13 maddenin (Algı 9, Algı13, Algı15, Algı16, Algı17, Algı18, Algı19, Algı30, Algı31, Algı35, Algı36, Algı37, Algı48) faktör yükleri .407 ile .760 arasında değişmektedir. İkinci faktör 14 maddeden (Algı 1, Algı 2, Algı 3, Algı 5, Algı 6, Algı 7, Algı 20, Algı 23, Algı 24, Algı 25, Algı 26, Algı 29, Algı 33, Algı 47) oluşmakta ve maddelerin faktör yükleri .354 ile .686 arasındadır. Üçüncü faktör altında ise 9 madde (Algı 8, Algı11, Algı12, Algı 40, Algı 41, Algı 42, Algı 43, Algı 44, Algı 45) var ve onların faktör yükleri .378 ile .724 arasında değişmektedir.

Güvenirlilik Çalışmaları

“Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeği”nin güvenirliliği Cronbach Alpha iç tutarlılık katsayısının belirlenmesiyle hesaplanmıştır. Güvenirlilik katsayısının incelenmesinde en çok kullanılan yöntem Cronbach Alpha katsayısıdır. Ölçeğin son haliyle, Cronbach Alpha katsayısının ilk hesaplanması Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3. Ölçek ve Alt Boyutların Güvenirlilik Analizi Sonuçları

Faktörler	N	Maddeler	Açıklanan Varyans	Cronbach Alpha
Faktör 1: Öğretmen ve Öğretmenlik mesleğinin değeri	319	9, 13, 15, 16, 17, 18, 19, 30, 31, 35, 48	% 15.491	.803
Faktör 2: Öğretmenlik mesleğine verilen önem	319	1, 2, 5, 6, 7, 20, 29, 47	% 13.471	.828
Faktör 3: Öğretmenlik mesleğini etkileyen hususlar	319	8, 11, 12, 41, 42, 43	% 10.336	.757
Toplam	319		% 39.298	.855

Tablo 3 incelendiğinde birinci faktörün (Öğretmen ve Öğretmenlik mesleğinin değeri) Cronbach Alpha güvenirlilik katsayısının, $\alpha = 0.803$, ikinci faktörün (Öğretmenlik mesleğine verilen önem) $\alpha = 0.828$ ve üçüncü faktörün (Öğretmenlik mesleğini etkileyen hususlar) $\alpha = 0.757$ olduğu tespit edilmiştir. Tüm ölçeğin güvenirlilik katsayısı $\alpha = 0.855$ olarak belirlenmiştir. Genellikle güvenilir bir ölçeğin Cronbach Alpha değerinin 0,70’nin üzeri olması beklenir (Yaşlıoğlu, 2017). Dolayısıyla ölçeğin elde edilen güvenirlilik katsayısının ($\alpha = 0.776$) olarak hesaplanması ölçeği güvenilir bir ölçek olarak tanımlar. Araştırmacılar arasında ölçek güvenirlilik katsayısı ile ilgili farklı görüşler bulunmaktadır. Lui (2003) ölçeğin güvenirliliği için 0.70’in üzerinde kabul edilebilir olduğunu belirtmiştir. Özdamar’a (2013) göre, 0.80 ile 0.90 ($0.80 \leq \alpha < 1.00$) arasındaki güvenirlilik katsayısı değerleri yüksek bir güvenirlilik seviyesi olarak kabul edilmiştir. Bu kriter doğrultusunda, "Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeğinin" güvenirlilik katsayısı $\alpha = 0.855$ ve bu değer yüksek güvenilir ve tüm

faktörler yüksek güvenilirlik düzeyine sahiptir. Ölçeğin faktörleri ve toplam ölçek arasındaki korelasyon ile ilgili veriler Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 4. Ölçeğin Toplam ve Faktörler Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Faktörler	N	F1	F 2	F 3	p
Faktör 1	319	---	.513**	.568**	.000
Faktör 2	319	.513**	---	.134**	.000
Faktör 3	319	.210**	.134**	---	.000
Toplam	319	.849**	.802**	.494**	.000

Tablo 4'teki faktörler ile tüm ölçek arasındaki korelasyon katsayıları incelendiğinde, birinci ve ikinci faktör arasındaki korelasyon $r = .513$, birinci faktörle üçüncü factor arasında $r = .568$, birinci faktör ile ölçeğin toplam maddeler arasındaki korelasyonun $r = .849$; ikinci factor ile üçüncü faktör arasında $r = .134$, ikinci factor ile ölçeğin toplam maddeler arasındaki korelasyon $r = .802$; üçüncü factor ile toplam maddeler arasındaki korelasyon $r = .494$ olduğu görülmüştür. Bu sonuçlar faktörler arasına anlamlı ancak orta düzeyde bir ilişkinin olduğu gözlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi ve güvenilirlik analizinin ayrıntılı sonuçlar aşağıdaki Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Açımlayıcı Faktör Analizi ve Güvenirlik Analizi Sonuçları

Madde no	MOV*	MTK**	F1	F2	F3	t	p
Faktör 1: Öğretmen ve Öğretmenlik mesleğinin değeri							
Algı9	,318	,472	,407			10,032	,000
Algı13	,318	,472	,434			9,112	,000
Algı15	,355	,416	,465			7,935	,000
Algı16	,467	,488	,657			8,441	,000
Algı17	,600	,494	,760			8,543	,000
Algı18	,584	,426	,754			6,912	,000
Algı19	,535	,402	,730			7,872	,000
Algı30	,443	,440	,632			6,841	,000
Algı31	,388	,393	,599			7,442	,000
Algı35	,380	-,290	-,613			-3,303	,001
Algı48	,443	,419	,606			6,294	,000
Faktör 2: Öğretmenlik mesleğine verilen önem							
Algı1	,381	,383		,544		5,165	,000
Algı2	,528	,376		,676		5,425	,000
Algı5	,570	,419		,686		6,282	,000
Algı6	,524	,378		,676		5,323	,000
Algı7	,303	,287		,519		4,160	,000
Algı20	,252	,278		,457		3,984	,000
Algı29	,491	,418		,560		5,953	,000
Algı47	,276	,312		,466		4,472	,000
Faktör 3: Öğretmenlik mesleğini etkileyen hususlar							
Algı8	,369	,380		,512		7,378	,000
Algı11	,379	,451		,533		9,151	,000
Algı12	,382	,381		,574		7,944	,000
Algı41	,551	,291		,724		7,329	,000
Algı42	,502	,319		,707		7,625	,000
Algı43	,503	,286		,698		8,061	,000

*Madde ortak varyansı

**Madde toplam korelasyonu

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen sonuç Tablo 5’de görüldüğü üzere 3 faktörlü ölçüğe ait 25 maddedir. Ancak bu maddelerin madde-toplam korelasyonuna, madde ortak varyansına ve madde ayırt ediciliğine ayrıca bakılmıştır. Madde-toplam korelasyonu katsayısı literatürde gene kabul gören bir ölçüt 0,30’dan az olmamalıdır (Kartal ve Bardakçı, 2018, s.117). Bu gerekçe doğrultusunda Tablo 5’de görüldüğü gibi madde güvenirlüklerinin yüksek olması amacıyla ölçüt alınmış 0,30’nun altındaki 11

madde (Algı 3, Algı 23, Algı 24, Algı 25, Algı 26, Algı 33, Algı 36, Algı 37, Algı 40, Algı 44 ve Algı 45) ve bu maddelerin arasında aynı 3 madde (Algı 33, Algı 36, Algı 37) ayırt ediciliği olmadığı için ölçekten çıkartılmıştır. Bu madde analizi işlemi sonucunda ölçekteki madde sayısı 25 olarak belirlenmiştir.

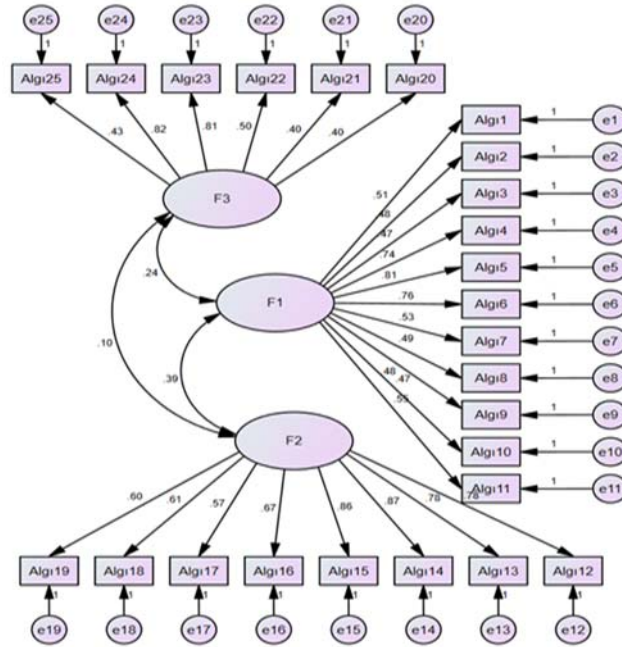
Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA)

Türkiye’de esas uygulama için elde edilen veriler ile “Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeğinin” 3 boyutlu faktör yapısını destekleyip desteklemediği Doğrulayıcı Faktör analizi ile incelenmiştir. Elde edilen uyum iyiliği indeksleri Tablo 6’dayer almaktadır.

Tablo 6. Modele Ait Uyum İyiliği İndeksleri

χ^2 (sd)	χ^2/sd	RMSEA	CFI	TLI	GFI
1277,045 (266)	4,801	0,067	,893	,880	,882

Tablo 6’da yer alan Doğrulayıcı Faktör Analizi uyum iyiliği sonuçları incelendiğinde modelde χ^2/sd (4,801) değerinin 5’in altında olduğu ve RMSEA değerinin 0,08’in altında olduğu görülmüştür. CFI ve GFI uyum indeksleri de 0,90 civarında olup genel olarak model-veri uyumunun sağlandığını ve ölçeğin 3 boyutlu yapısının Türkiye’de esas uygulama için toplanan veri ile de doğrulandığını göstermektedir (Hu ve Bentler, 1999; Tabachnick ve Fidell, 2013, s.720-722). DFA sonucunda elde edilen üç boyutlu modele ilişkin faktör yükleri Şekil 1’de yer almaktadır.

Şekil 1. Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeğine İlişkin Ölçüm Modeli

Şekil 1’de görüldüğü gibi, faktör yükleri ÖÖMD boyutu için .37 ile .78 arasında, ÖMVÖ boyutu için .51 ile .85 arasında ve ÖMEH boyutu için .34 ile .75 arasında değişmektedir. DFA sonucunda elde edilen model için standart çözümler ve faktör yükleri Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7. Öğretmenlik mesleğinin statüsüne yönelik algı ölçeği faktör yükleri

Faktör 1		Faktör 2		Faktör 3	
Madde Numarası	Faktör yükü	Madde Numarası	Faktör yükü	Madde Numarası	Faktör yükü
1	.512	12	.782	20	.397
2	.479	13	.784	21	.403
3	.469	14	.871	22	.496
4	.744	15	.861	23	.808
5	.809	16	.672	24	.822
6	.764	17	.565	25	.430
7	.531	18	.614		
8	.487	19	.596		
9	.482				
10	.472				
11	.553				

Tablo 7 incelendiğinde ölçekte yer alan 25 maddeye ilişkin faktör yüklerinin 0,32 ve üstü olduğu görülmektedir. İlgili maddelere ilişkin faktör yükleri 0,397 ile 0,871 arasında değişmektedir. Faktör yük değerlerinin istenilen düzeyde olduğu ve ölçeğin madde bazında da doğrulandığı sonucuna varılmıştır.

SONUÇ

Bu çalışmada, öğretmen ve aday öğretmenlerin öğretmenlik mesleğinin statüsüne yönelik algılarını ölçebilecek bir ölçek geliştirilmiştir. Ölçek toplam sayı 1279 öğretmen ve aday öğretmenlere uygulanmış ve yapılan analizler bu çalışmada sunulmuştur. Ölçeğin psikometrik özelliklerinin ortaya koymak üzere açımlayıcı faktör analizi yapılmıştır. Ölçekte yer alan maddeler arasındaki korelasyona bakarak iç tutarlılık analizi yapılmıştır. İç tutarlılık Cronbach alpha (α) yöntemi ile hesaplanmış ve iç tutarlılığı belirlemeye yönelik madde-toplam korelasyon ve alt-üst gruplara dayalı madde analizleri yapılmıştır.

Bu çalışmalar sonucunda, öğretmenlik mesleğinin statüsüne yönelik algılarını ölçmeyi amaçlayan ve 3 faktörden oluşan 25 maddelik bir ölçek geliştirilmiştir. Açımlayıcı faktör analizi uygulamasından önce, örneklem büyüklüğünün faktörleştirmeye

uygunluğunu test etmek amacıyla KMO testi uygulanmıştır. Faktör analizinde KMO değeri .864 ve Bartlett testi değeri ise 6903,136 ($p < 0.01$) olarak bulunmuştur. Bu bulgu doğrultusunda, örneklem büyüklüğünün faktör analizini yapmak için iyi derecede yeterli olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ölçeğin yapı geçerliğini değerlendirmek amacıyla yapılan açımlayıcı faktör analizi (tekrarlanan son analiz doğrultusunda) sonucu ölçeğin 36 maddelik üç faktörlü bir yapıya sahip olduğu açıklanmıştır. Bu faktörlerden sırasıyla birinci faktörün özdeğeri 5,577 ve açıklanan toplam varyansa %15,491 düzeyinde katkı sağlamakta, ikinci faktörün özdeğeri 4,850 ve açıklanan toplam varyansa %13,471 düzeyinde katkı sağlamakta ve üçüncü faktörün özdeğeri 3,721 ve açıklanan toplam varyansa %10,336 düzeyinde katkı sağlamaktadır. Bu üç faktörün toplam varyansın % 39,298'ini açıkladığı gözlenmiştir. Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen 3 faktörlü ölçeğe ait 36 maddedir. Ancak bu maddelerin madde-toplam korelasyonuna, madde ortak varyansına ve madde ayırt ediciliği ayrıca bakılmış. Bu değerlendirme sonucunda ölçüt alınmış 0,20'nin altındaki 11 maddenin ayırt ediciliği olmadığı için ölçekten çıkartılmıştır. Bu madde analizi işlemi sonucunda ölçekteki madde sayısı 25'e düşürülmüştür. Ölçeğin güvenirlik çalışması kapsamında Cronbach Alpha iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. İç tutarlık (Cronbach Alpha) güvenirlik katsayısı ölçeğin tümü (son kalan 25 maddelik ölçek) için Cronbach Alpha katsayısı $\alpha = 0.776$ olarak bulunmuştur. Alt boyutları için birinci faktörün Cronbach Alpha güvenirlik katsayısının, $\alpha = 0.803$, ikinci faktörün $\alpha = 0.828$ ve üçüncü faktörün $\alpha = 0.757$ olduğu tespit edilmiştir. Bu değerler yüksek güvenilir ve tüm faktörler yüksek güvenirlik düzeyinde sonucuna varılmıştır. Doğrulayıcı Faktör Analizi uyum iyiliği sonuçları incelendiğinde modelde $X^2/sd = 4,801$ değerinin 5'in altında olduğu ve RMSEA değerinin 0,08'in altında olduğu görülmüştür. CFI ve GFI uyum indeksleri de 0,90 civarında olup genel olarak model-veri uyumunun sağlandığını ve ölçeğin 3 boyutlu yapısının Türkiye'de esas uygulama için toplanan veri ile de doğrulandığını göstermiştir.

Sonuç olarak, AFA ve DFA bulguları, geliştirilen "Öğretmenlik Mesleğinin Statüsüne Yönelik Algı Ölçeği" adlı ölçeğin ölçüm güvenirliğine sahip bir araç olduğunu göstermektedir.

KAYNAKLAR

- Abiev, J. (2006). *Pedagoji tarihi*. Almatı: Darın yayınevi.
- Akyüz, Y. (2012). *Türkiye’de öğretmenlerin toplumsal değişimdeki etkileri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Ataüinal, A. (2000). *Öğretmenlik mesleğine giriş veya nasıl bir öğretmen*. Ankara: 20 Mayıs Eğitim Kültür ve Sosyal Dayanışma Vakfı Yayını.
- Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Atatürk Araştırma Merkezi. (2006). *Atatürk’ün Söylev ve Demeçleri I-III* (açıklamalı dizin ile) Baskı: Divan Yayıncılık LTD. ŞTİ.
- Ayre, C. & Scally, A.J. (2014). Critical values for Lawshe’s content validity ratio: revisiting the original methods of calculation. *Measurement and Evaluation in Counseling and Development*. 47(1): 79-86.
- Brown, T. A. (2015). *Confirmatory factor analysis for applied research (2nd ed.)*. New York, NY, US: The Guilford Press.
- Ceylan, T. (2011). Toplumsal sistem analizinde toplumsal statü ve rol. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 15 (1), 89-104.
- Cohen R.J., Swerdlik M.E. (2010). *Psychological testing and assessment*. Boston: McGraw-Hill Companies.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2018). *Sosyal bilimler çok değişkenli istatistik spss ve lisrel uygulamaları*. Ankara: PEGEM AKADEMİ.
- DeVellis, R. F. (2017). *Ölçek geliştirme: Kuram ve uygulamalar* (Çev. Totan, T.). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erkuş, A. (2012). *Psikolojide ölçme ve ölçek geliştirme-1: Temel kavramlar ve işlemler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Fichter, J. (2015). *Sosyoloji Nedir*. (Çev.Çeleb, N.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Giddens, A. (2013). *Sosyoloji*. (Çev. Güzel, C.). İstanbul: 1.Baskı: Kırmızı Yayınları.
- Kartal, M., Bardakçı, S. (2018). *SPSS ve AMOS uygulamalı örneklerle güvenirlik ve Geçerlik Analizleri*. Ankara: Akademisyen Kitabevi A.Ş.
- Hargreaves, L. (2009) The Status and Prestige of Teachers and Teaching. L.J. Saha, Dworkin, A.G. *International Handbook of Research on Teachers and Teaching*, 217–229.
- Hoyle, E. (2001) Teaching Prestige, Status and Esteem. *Educational Management & Administration*, Vol 29(2) 139–152.
- Hu, L.-t., & Bentler, P. M. (1999). Cutoff criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling*, 6 (1), 1-55.
- Tabachnick, B.,Fidell, L. (2007). *Using Multivariate Statistics*. Amerika-Boston: Pearson Education.
- Tezcan, M. (1992b). *Eğitim Sosyolojisi*. Ankara: ZİRVE OFSET. ARASTI
- Tezbaşaran, A. (1996). *Likert tipi ölçek hazırlama kılavuzu*. Ankara: Türk Psikologlar Derneği Yayınları.

Yaşlıoğlu M. Sosyal Bilimlerde Faktör Analizi ve Geçerlilik: Keşfedici ve Doğrulayıcı Faktör Analizlerinin Kullanılması. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi Cilt: 46, Özel Sayı 2017, 74-85.*

ORCID

Aida MEİRKULOVA <https://orcid.org/0000-0003-4132-9673>

Yücel GELİŞLİ <https://orcid.org/0000-0003-2816-3621>

SUMMARY

Purpose

The aim of this study is to develop a Likert type scale to determine how teachers and prospective teachers perceive the status of the teaching profession.

Participants

Before the implementation of the study, an application was made to Gazi University Institute of Educational Sciences and Ankara Governorship Directorate of National Education for ethical permission. As a result of the application, it has been deemed appropriate for the application of the measurement tool. The measurement tool was sent via e-mail to the teachers working in schools in different districts of Ankara and to the students studying at the Faculty of Education of the Gazi University in Ankara as prospective teachers. The sample of the study consisted of 319 participants for Exploratory Factor Analysis (EFA) and 960 participants for Confirmatory Factor Analysis (CFA).

Method

In the first stage of the study, the literature on measuring the status of the teaching profession was studied, and its conceptual framework was reviewed in detail. In the next step, the potential item pool of the scale was created based on the conceptual framework. It was formed 75 pool item form, and the items were submitted to a pre-expert opinion consisting of 3 experts. The opinions obtained from the experts were evaluated and the final item pool form of the scale was created by considering the suggestions given by experts. The 75 pool item scale form, which was created to find evidence for the content validity of the scale, was presented to the opinion of 13 experts from the field of Educational Sciences. While reviewing the 75 items, the experts were asked to evaluate whether the items were measuring the status of the teaching profession. In this process, in line with the opinions given by the experts, the content validity of the items was determined by the Content Validity Rate (CVR). Calculating the CVR for each item is important in deciding whether the items are valid for the scale or should be removed. Coverage Validity Rate was calculated by the formula: $(CVR) = Nu / (N / 2) - 1$. Calculated CVR was compared with the minimum value of 0.538 according to the number of experts, and items higher than this minimum value were accepted. Accordingly, the content validity of the remaining 50 items in the prepared scale was found to be significant. The factor structure of the scale was identified by Exploratory Factor Analysis (EFA).

Compliance with ethical rules

In order to apply the measurement tool developed to collect the data, it was applied to Gazi University Ethics Commission and Ankara Directorate of National Education for the necessary ethics committee approval and application permission. As a result of the review of the Ethics Commission, the applied measurement tools were deemed appropriate for the application in schools and the university. Ethical permission dated 27.04.2020 numbered E.51135 from Gazi University Assessment and Ethical permission dated 06.03.2020 and numbered E.11002 was obtained from Ankara Directorate of National Education.

Findings

According to the findings, KMO value was found as .864 and Bartlett test value was found as 6903,136 ($p < 0.01$). As a result of EFA, a structure consisting of 25 items and 3 factors was

obtained, which explains 39.298% of the total variance. The overall Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as .855. Whether the scale supports the 3-dimensional factor structure was examined by Confirmatory Factor Analysis. When the results of the Confirmatory Factor Analysis were examined, it was seen that the value of χ^2 / sd (4.801) was below 5 and the RMSEA value obtained as 0.08 and CF and GFI fit index is generally about 0.90 indicate that the cohesion of the provided data and model-scale three-dimensional structure is also confirmed by data collected in main application.

Conclusion

The scale, which was developed in an attempt to determine how teachers and prospective teachers perceive the status of the teaching profession, was found to have reliable results in terms of validity and reliability tests, and it can be used as is.

Ek 1. Etik Kurul Onay Belgesi

Evrak Tarih ve Sayısı: 27.04.2020-E.51135

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
Ölçme Değerlendirme Etik Alt Çalışma Grubu

Sayı : 91610558-302.08.01-
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı

EGİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 21.02.2020 tarihli ve E.28211 sayılı yazı.

İlgi yazınız ile göndermiş olduğunuz, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı **Doktora Öğrencisi Aida MEİRKULOVA**'nın, Prof.Dr.Yücel GELİŞLİ'nin danışmanlığında yürüttüğü "*Türkiye ve Kazakistan'daki Öğretmenlik Mesleğinin Statüsünün Karşılaştırılması (Ankara ve Nur-Sultan İleri Örneği)*" adlı tez çalışması ile ilgili konu Kurulumuzun 07.04.2020 tarih ve 04 sayılı toplantısında görüşülmüş olup,

İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-İmzalıdır
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA
Kurul Başkanı

Araştırma Kod No: 2020-180

Ek: 1 Liste

Emniyet Mahallesi, Bandırma Caddesi No: 611 06560 Yenimahalle-ANKARA
Tel: 0312(2)202 20 57- 0 (312) 2 Faks: 0 (312) 202 38 76
İnternet Adresi: <http://etikkomasyon.gazi.edu.tr>

Bilgi için: Esengül BOŞNAK
Birim Evrak Sorumlusu
Telefon No: 03122022666

Bu belge 5070 sayılı Elektronik İmza Kanununun 5. Maddesi gereğince güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.